

El pou enverinat

FOUAD AJAMI

Els esdeveniments del 6 d'octubre del 1973 van comportar un canvi de rumb a la història de la fi del segle XX, no només com a conseqüència de la incursió de tropes egípcies i sirianes als territoris ocupats per Israel, sinó especialment pel fenomen que s'esdevingué a continuació: l'ús del petroli com a arma, i l'escalada de preus immediatament posterior.

Quan l'OPEP (Organització de Països Exportadors de Petroli) va desembeinar l'arma del petroli, ara fa trenta anys, va canviar el curs de la batalla. Però Israel ja havia recuperat la iniciativa: els seus soldats van travessar la part occidental del canal de Suez, i eren a poca distància de Damasc.

Va ser llavors, a la vora d'un altre desastre per al món àrab, que el monarca saudita, el rei Faisal, va trencar amb els protectors americans i va començar el que aviat esdevingué un atac frontal contra les bases de l'ordre internacional que va quedar establert després de la Segona Guerra Mundial. El 17 d'octubre del 1973, l'Organització dels Països Exportadors de Petroli va augmentar el preu del barril, que valia 3 dòlars, i el va deixar en 5; l'endemà, va tallar-ne la producció un cinc per cent al mes; tres dies més tard, va imposar un embargament a les exportacions de petroli dels EUA. El xa de l'Iran va encetar la seua pròpia rebel·lió. A Teheran, just abans de Nadal, va aconseguir el consentiment dels altres països productors de petroli i va augmentar-ne el preu, encara més, fins als 11,65 dòlars el barril. Un dels temes que reapareixen una vegada i una altra a *Les mil i una nits* és el del captaire que esdevé rei, i el rei que esdevé captaire. Així va ser l'embargament de l'OPEP: un intent de convertir la fantasia en realitat, provocant la transmissió de riquesa més gran de la història. El secretari d'Estat Henry A.

Kissinger va ser dels pocs que se'n van adonar, i ho explicava així, a les seues memòries: "Mai no havia passat una cosa així al llarg de la història. Mai un grup de nacions relativament dèbils havien pogut imposar, amb tan poques protestes, un canvi tan dràstic en el sistema de gran part de la resta de la humanitat." Evidentment, ni els països rics en petroli ni el món àrab no van lamentar la pèrdua de l'antic ordre mundial. Era

"En temps d'escassetat, els kuwaitians duien vides senzilles i es guanyaven el pa amb moltes dificultats: eren buscadors de perles i pescadors que navegaven fins als ports de l'Índia i de la mar Aràbiga. Sabien el que era patir fam. Ara el món sencer es girava envers Kuwait. Les ciutats de l'Orient i de la mitja lluna, que havien estat testimonis de la convergència de la civilització occidental amb la seua, ara eren simplement captaires que demanaven una participació en els guanys de la nova riquesa. De sobte, tothom menystenia Damasc, el Caire, Tunis, en favor dels estats petrolers. I aquells països, els productors de petroli, van rebre una allau de venedors i aprofitats de tota mena"

el que sempre havien somiat. El que no havien previst, però, eren els resultats de tot plegat. Els nacionalismes moderns, dels àrabs i dels iranians, sempre havien girat entorn de l'ús del petroli. Les injustícies que clamaven feien referència al fet que els prospectors i exploradors occidentals, amb les empreses multinacionals, s'havien fet amb la política del Pròxim Orient àrab, i els havien subjugat.

Semblava que aquelles terres deixarien enrere, d'una vegada i per sempre, la subjugació. Arreu del món àrab hi havia sensació de victòria, de venjança. Semblava que podien aconseguir-ho tot. La riquesa els portaria noves tecnologies i preparació de la població, i els asseguraria la retirada d'Israel dels territoris que va ocupar el 1967. La història moderna patia, de sobte, tot un sotrac; les societats pobres i no qualificades podien afegir-se a l'era de la tecnologia i de la indústria. Per a una gent amb memòria històrica, les noves riqueses eren un senyal que la història els duia les tornes, els atorgava una segona *baraka* (benedicció), als membres de la península Aràbiga. La primera, per descomptat, havia estat l'alçament de l'islam, en la primera meitat del segle VII. El poder de l'islam, i el centre de gravetat, va anar a parar a unes altres mans: Damasc, Bagdad, Còrdova, el Caire, Istambul.

Quan la balança del poder va tornar a decantar-se cap a la península Aràbiga, digueren que era una revenja religiosa. Les terres que fins ara havien estat deixades de la mà de Déu, abandonades a la pestilència i l'anarquia —als dominis del desert, les llagostes eren una bona font de proteïnes, abans que hi foren possibles menjars més abundosos—, van rebre la consideració de divines.

En temps d'escassetat, els kuwaitians duien vides senzilles i es guanyaven el

pa amb moltes dificultats: eren buscadors de perles i pescadors que navegaven fins als ports de l'Índia i de la mar Aràbiga. Sabien el que era patir fam. Ara el món sencer es girava envers Kuwait. Les ciutats de l'Orient i de la mitja lluna, que havien estat testimonis de la convergència de la civilització occidental amb la seua, ara eren simplement captaires que demanaven una participació en els guanys de la nova riquesa. De